

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/168/2021
Identifikačné číslo spisu: 1319205361
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1319205361.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa Z. J., nar. XX. C. XXXX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok, pracovisko Senec, so sídlom Krátka 1, Senec, dieťa rodičov: matky H. H. J., nar. XX. E. XXXX, bytom E. XX, M. D., zastúpenej advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s.r.o., so sídlom Radvanská 21, Bratislava a otca A. H. J., nar. XX. H. XXXX, bytom L. XXX, korešpondenčná adresa K. XXa, L., o návrhu matky na nahradenie súhlasu otca pri nezhode rodičov a zmenu úpravy styku a o návrhu otca na zmenu výkonu rodičovských práv a povinností, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 37P/259/2019, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. apríla 2021, sp. zn. 11CoP/323/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 20. apríla 2021, sp. zn. 11CoP/323/2020, z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“, „prvoinštančný súd“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 4. augusta 2020, č. k. 37P/259/2019-187, vo výroku I. udelil matke namiesto otca súhlas k vycestovaniu maloletého do Poľskej republiky počas vyslania matky na diplomatické miesto na Zastupiteľskom úrade Slovenskej republiky vo Varšave, vo výroku II. zmenil úpravu styku otca s maloletým tak, že otec má právo sa s maloletým stretávať

- posledný víkend v mesiaci január, marec, máj, september, november každého kalendárneho roka od štvrtka od 17.00 hod. do nedele do 18.00 hod., s výnimkou sviatkov a školských prázdnin v Poľskej republike (ďalej len „PR“) s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste prechodného pobytu matky vo Y.,

- posledný víkend v mesiaci február, apríl, jún, október každého kalendárneho roka od štvrtka od 17.00 hod. do nedele do 14.00 hod. s výnimkou sviatkov a školských prázdnin v Poľskej republike s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste trvalého pobytu starej mamy maloletého na ul. R. X Y. L.,

- počas prázdnin a sviatkov vyhlásených Ministerstvom školstva (ďalej len „MŠ PR“): každý kalendárny rok počas zimných prázdnin, vyhlásených MŠ PR od soboty predchádzajúcej začiatku zimných prázdnin od 10.00 hod. do nasledujúcej soboty do 14.00 hod. s tým, že otec si dieťa prevezme aj

odovzdá v mieste trvalého pobytu starej mamy maloletého na ul. R. X Y. L.,

- každý kalendárny rok počas letných prázdnin vyhlásených MŠ PR od soboty predchádzajúcej začiatku letných prázdnin od 10.00 hod. do 31.7. do 14.00 hod. s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste trvalého pobytu starej matky maloletého na ul. R. X Y. L.,

- každý nepárny kalendárny rok počas Veľkonočných sviatkov a prázdnin vyhlásených MŠ PR od Zeleného štvrtka od 17.00 hod. do Veľkonočného pondelka do 14.00 hod. s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste trvalého pobytu starej matky maloletého na ul. R. X Y. L.,

- každý párny kalendárny rok počas Vianočných sviatkov a prázdnin vyhlásených MŠ PR od 29.12. od 10.00 hod. do 02.01. do 18.00 hod. nasledujúceho roka s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste prechodného pobytu matky vo Y.,

- každý nepárny kalendárny rok počas Vianočných sviatkov a prázdnin vyhlásených MŠ PR od 23.12. od 10.00 hod. do 28.12. do 18.00 hod. s tým, že otec si dieťa prevezme aj odovzdá v mieste trvalého pobytu starej matky maloletého na ul. R. X Y. L..

Súd prvej inštancie vo výroku III. návrh otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností zamietol, vo výroku IV. zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava III č. k. 38P/273/2017-163 zo dňa 13.12.2018 v časti o úprave styku otca s maloletým, vo výroku V. o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na ich náhradu.

1.2. Po vykonanom dokazovaní dospel okresný súd k záveru o dôvodnosti návrhu matky a vzájomný návrh otca zamietol ako nedôvodný. Uviedol, že matka mala záujem sa s otcom dohodnúť, navrhujúc mu aj novú úpravu styku prispôbenú vzdialenosti bydliska maloletého v zahraničí. K dohode rodičov však nedošlo, keďže otec takýto súhlas matke nedal a na vzniknutú situáciu reagoval samostatným návrhom, navrhujúc na obdobie vyslania matky zveriť maloletého do jeho osobnej starostlivosti. Súd prvej inštancie zisťoval názor maloletého so záverom, že vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť vedel svoj názor vyjadriť. Pred súdom maloletý popísal pozitívny vzťah k obom rodičom, popísal svoje pekné zážitky s nimi a tiež uviedol, že v Poľsku ešte nebol, ale rád by šiel, aj keď tam matka bude pracovať, čím poprel otcom uvádzané tvrdenia o jeho nechote vycestovať. Maloletý tiež uviedol, že videl fotky školy v Poľsku a páčila sa mu, otec by mohol chodiť do Poľska za ním a on by chodil na Slovensko navštevovať kamarátov. Súd prvej inštancie po zvážení všetkých dôkazov pri zistenej nezhode rodičov dospel k záveru, že je potrebné návrhu matky vyhovieť a udeliť jej za otca súhlas na vycestovanie maloletého do Poľskej republiky na dobu trvania jej dočasného vyslania na diplomatické miesto ZÚ vo Váršave. Mal za preukázané, že vycestovanie je pre maloletého prospešné a je v jeho záujme. Skonštatoval, že nezistil nestarostlivosť matky o maloletého a ani manipuláciu maloletého, ako to tvrdil otec. S názorom otca, že vycestovaním maloletého do zahraničia bude neprimerane obmedzené jeho právo na rodičovskú výchovu nesúhlasil, keď matka podporuje ich stretávanie a bola ochotná sporadicky priviezť maloletého otcovi aj na územie Slovenska. Dôvodil, že v rozhodnutí upravil široký styk otca s maloletým, berúc do úvahy vzdialenosť nového bydliska maloletého v zahraničí, s uložením povinnosti matke sporadicky odovzdávať maloletého otcovi na Slovensku. K námietkam otca uviedol, že Poľská republika je štátom Európskej únie, maloletý bude s matkou bývať v bezpečnom areáli pre zamestnancov ZÚ vo Váršave. K námietke otca o možnej nedostatočnej starostlivosti matky o maloletého z dôvodu výkonu práce aj mimo štandardného pracovného času neprihliadol s tým, že matku považuje za dostatočne zodpovedného rodiča, ktorá v osobitných prípadoch zabezpečí maloletému dozor dospelšej osoby. Nezohľadnil ani námietky otca k výberu základnej školy v Poľsku, keď nebolo preukázané, že ide o nekvalitné vzdelávanie a navyše maloletý po návrate na Slovensko bude podstupovať rozdielové skúšky. Okresný súd nevzhladol dôvod na nespokojnosť otca k percentuálnemu vyčísleniu osobnej starostlivosti oboch rodičov o maloletého a uviedol, že zákon takýto percentuálny rozsah starostlivosti nestanovuje. Keďže v starostlivosti matky, ktorej je maloletý zverený, nezistil okresný súd žiadne nedostatky, takéto rozhodnutie si vyžaduje záujem maloletého, ktorý je prvoradý. Súhlasil s argumentáciou otca, že nie je možné správanie maloletého, ktorý v škole šikanoval spolužiaka prehliadať, avšak mal za to, že aj zmena prostredia so správnym vedením mu môže byť pri jeho náprave nápomocná, pričom za takéto zlyhania sú zodpovední obaja rodičia. Pokiaľ otec argumentoval celosvetovou situáciou v dôsledku šírenia ochorenia Covid-19 súd uviedol, že ide o celosvetovú pandémiu vírusu, pričom cestovanie aktuálne nie je obmedzené. Vec právne posúdil podľa § 26, § 25 ods. 1, 2, § 35, § 43 ods. 1, zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“), § 38 ods. 1, 2, zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len

„CMP“). O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 20. apríla 2021, sp. zn. 11CoP/323/2020, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil vo výroku I., II., IV. tak, že návrh matky zamietol a vo výroku III. napadnuté rozhodnutie potvrdil. Zároveň o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu. Podľa odvolacieho súdu v súdenom prípade nemožno hovoriť o nahradení súhlasu otca s vycestovaním maloletého, termín ktorý predpokladá krátkodobý pobyt v zahraničí (napr. počas dovolenky), ale o dočasnom premiestnení maloletého, majúcim za následok aj zmenu jeho bydliska, školského zariadenia a jeho celkového sociálneho a rodinného zázemia. Odvolací súd po vyhodnotení dokazovania súdom prvej inštancie, vrátane obsahu pripojeného spisu Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 38P/273/2017 a doplnením dokazovania v odvolacom konaní, sa stotožnil s odvolacími dôvodmi otca vo vzťahu k výroku napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie návrhu matky vyhovel. Poukazujúc na komplexné vyhodnotenie rodinnej situácie maloletého, jeho sociálne a rodinné zázemie a väzby na oboch rodičov, súd vyvodil záver, že otec bol a je prítomný v živote maloletého v nie zanedbateľnom rozsahu, ktorý momentálne nemožno nahradiť iným spôsobom. Osobný vplyv otca na maloletého je pre jeho celkový vývoj (fyzický, psychický a emočný) rovnako nevyhnutný, ako matkin. Matkou navrhované riešenie prostredníctvom rozhodnutia súdu, ktoré by jej napriek nesúhlasu otca umožnilo dočasne premiestniť maloletého do Poľskej republiky na obdobie minimálne 3 až 4 rokov, s následkom obmedzenia vplyvu otca na maloletého a oslabenia ich vzájomných väzieb (a to bez ohľadu na zistené vhodné podmienky matky pre starostlivosť o maloletého vo Y.), nemohol odvolací súd, vzhľadom na vyššie uvedené dôvody, vyhodnotiť ako riešenie, ktoré je jediné možné a splňajúce v prvom rade požiadavku záujmu maloletého.

3.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala matka maloletého dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí, alternatívne nech napadnuté rozhodnutie zruší a vec vráti odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Nakoľko dovolanie doplnila v čase plynutia lehoty na podanie dovolania, najvyšší súd na doplnenie prihladol v plnom rozsahu.

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP dovolateľka konštatovala, že odvolací súd, najmä na základe dokazovania pred súdom prvej inštancie, dospel k úplne opačným záverom, ktoré však dostatočne neodôvodnil a tieto závery nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní pred oboma konajúcimi súdmi. Odvolací súd neuviedol akými v konaní preukázanými okolnosťami je dané ohrozenie, udržanie a rozvíjanie vzťahových väzieb medzi otcom a synom a aká je miera ohrozenia týchto vzťahov a v tejto súvislosti sa nevyjadril k možnosti elektronickej komunikácie. Nedostatočne boli v rozhodnutí vysvetlené úvahy súdu, ako by mohla situácia okolo maloletého prispieť k urovnaniu sporov medzi rodičmi a dôvodmi pretrvávajúceho konfliktu plynúceho z nespracovaného rozvodu. Podľa dovolateľky krajský súd nepoukázal na jej ochotu prevziať časť výdavkov spojených s realizáciou styku otca s maloletým a na okolnosti súvisiace s pohybom otca do Poľska aj v súvislosti s pandemickými obmedzeniami, nevysporiadal sa ani s dopadmi sťahovania a častejšieho cestovania maloletého za účelom realizácie styku s otcom. Napokon prejavila nespokojnosť, pokiaľ sa odvolací súd vyjadril k zisťovaniu názorov maloletého a akým spôsobom bol odôvodnený test proporcionality.

3.3. Pokiaľ išlo o prípustnosť podaného dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP odôvodnila matka dovolanie nesprávnym právnym posúdením otázky vymedzenia kritérií, resp. podstatných skutočností, ktoré má súd vyhodnocovať pri rozhodovaní, či dočasné vysťahovanie/premiestnenie maloletého do cudziny je v najlepšom záujme dieťaťa, keď prax odvolacích súdov je rôzna. Podľa názoru dovolateľky odvolací súd tieto kritériá nevymedzil úplne. Za podstatné kritériá, ktoré má súd brať do úvahy a vyhodnocovať, či je premiestnenie maloletého dieťaťa do cudziny v jeho najlepšom záujme, matka považovala:

- najlepší záujem dieťaťa v zmysle potreby uspokojenia základných potrieb dieťaťa, jeho rozvoja, názorov a prání dieťaťa, totožnosti dieťaťa, citového spojenia, zdravia, bezpečia, ochrany, zaopatrenia, starostlivosti, súdržnosti rodiny, trvalosti domova, väzieb dieťaťa na kamarátov, kultúrneho pozadia či náboženskej viery, pričom je potrebné sledovať dlhodobé záujmy dieťaťa;
- schopnosť rodiča, ktorý o súhlas s vysťahovaním žiada, vo vyššej miere zabezpečiť pokojné, vyrovnané a vyvážené rodinné a výchovné prostredie s ohľadom na intelektovú kapacitu, osobnosť

výbavu, aktuálne zázemie a existenčné pomery;

- osobnostné predpoklady maloletého dieťaťa vysporiadať sa so zásadnou zmenou, ktorá by v jeho živote vyst'ahovaním do cudziny nastala;

- zabezpečenie, aby sa styk s druhým rodičom realizoval v zásade v porovnateľnom rozsahu, v akom by sa realizoval, ak by rodičia žili v rovnakom štáte;

- zabezpečenie osobnej starostlivosti maloletému tým rodičom, ktorý má na to lepšie predpoklady, ktoré zahŕňajú aj uznanie roly a dôležitosti druhého rodiča v živote dieťaťa a presvedčenie, že aj ten druhý je dobrým rodičom;

- názor maloletého dieťaťa;

- existencia špecifických okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri rozhodovaní o tom, či je vyst'ahovanie v najlepšom záujme maloletého dieťaťa pri rešpektovaní práv a oprávnených záujmov ostatných účastníkov konania (napríklad existencia zdravotnej indispozície maloletého dieťaťa, vrátane psychickej, pokiaľ ide o zásadnú zmenu prostredia, v ktorom dieťa žije);

- kritérium vzdialenosti medzi bydliskom druhého rodiča a novým (dočasným) bydliskom vyst'ahovaného maloletého dieťaťa, teda či by sťahovanie a cestovanie za účelom realizácie styku maloletého dieťaťa s druhým rodičom predstavovalo najmä pre dieťa primeranú záťaž.

4. Otec ani kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadrili.

5. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana (účastník konania) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. a/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačím dôvodom sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolačím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

9. Dovolaateľka - matka maloletého poukazovala na skutočnosti, že konanie je postihnuté vadou konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) najvyšší súd ustálil, že podľa názoru dovolateľky, k zásahu do jej práva na spravodlivý proces došlo tým, že napadnuté rozhodnutie je nepredvídateľné a odvolací súd v odôvodnení nedostatočne vysvetlil, ktoré skutočnosti sú podstatné a ktoré nie je potrebné brať do úvahy, resp. nemajú podstatnú váhu pri rozhodovaní, či dočasné vyst'ahovanie maloletého dieťaťa s jedným z rodičov je v jeho najlepšom záujme. Matka namietala, že odvolací súd niektoré skutočnosti nedostatočne odôvodnil (ako rozhodnutie

a neumožnení vyst'ahovania prispeje k riešeniu rodičovského konfliktu; otázka vyporiadania sa s názorom maloletého; zmeny v hraničnom režime pokiaľ ide o pandémiu COVID-19), niektoré skutočnosti neodôvodnil vôbec (v čom by došlo k ohrozeniu vzťahových väzieb medzi otcom a synom; možnosť riešiť potrebu kontaktu prostredníctvom moderných technológií; iné dôvody na strane otca, prečo odmieta súhlas s vyst'ahovaním; záväzok matky prevziať na seba časť nákladov spojených s realizáciou styku; dopady sťahovania a častejšieho cestovania za účelom realizácie styku).

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k dovolateľkou namietanej vade zmätočnosti.

11.1. Pokiaľ ide o vady odôvodnenia, na ktoré poukazovala dovolateľka, tieto námietky nepovažoval dovolací súd za relevantné. Pokiaľ ide o hypotetické dôvody na strane otca, nie je úlohou súdu v takýchto prípadoch špekulovať, čo by za jeho nesúhlasom mohlo byť, najmä ak nie sú vôbec preukázané a ich zdrojom sú len domnienky na strane matky. Vyjadriť súhlas či nesúhlas s vyst'ahovaním dieťaťa je právom rodiča a s ohľadom na skutkové okolnosti sa nemusel odvolací súd zaoberať tým, čím je motivovaný. Pokiaľ ide o ochotu matky spolupodieľať sa na nákladoch spojených s realizáciou styku otca s maloletým, ide samozrejme o iniciatívu chvályhodnú, avšak svedčí skôr o motivácii matky k tomu, aby styk dieťaťa s otcom prebiehal a nemohlo dôjsť neskôr k zmene, o najlepšom záujme maloletého však snaha matky nehovorí nič. Nie je ďalej úplne jasné, čo dovolateľka myslela tým, keď namietala, že odvolací súd vôbec neodôvodnil, aké dopady by na dieťa malo sťahovanie a častejšie cestovanie za účelom realizácie styku s otcom. Vzhľadom k tomu, že bol návrh matky na vyst'ahovanie zamietnutý, nie je možné, aby v súčasnosti mohol maloletý s matkou vycestovať (išlo by o neoprávnené premiestnenie), a teda úprava styku prebieha podľa pôvodného (rozvodového) rozsudku z roku 2018. Nie je teda potrebné zaoberať sa realizáciou styku a častejšieho cestovania maloletého, pretože po napadnutom rozhodnutí je v súčasnosti platným stavom pôvodná úprava styku, kedy maloletý býva v M. D. u matky. V takomto prípade je prípadná otázka častejšieho cestovania úplne irelevantná a nie je dôvod, prečo sa ňou krajský súd mal zaoberať.

11.2. Dovolateľka namietala, že odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal so zmenami v hraničnom režime medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou, pokiaľ ide o pandémiu COVID-19. Napriek tvrdeniam matky maloletého sa krajský súd tejto otázke venoval, avšak podľa názoru dovolacieho súdu nešlo o hlavný dôvod, pre ktorý odvolací súd vydal svoje meritórne rozhodnutie. Kľúčovým dôvodom bolo udržanie a rozvíjanie vzťahových väzieb dieťaťa s otcom, ktoré by mohli byť dlhodobým pobytom v zahraničí ohrozené, testom proporcionality pomeril jednotlivé záujmy a poukázal na psychický stav maloletého. Pandemická situácia je spomenutá len v posledných vetách bodu 21., pričom na ňu odvolací súd poukazuje, ale z obsahu rozhodnutia a z kontextu celej prejednávanej veci vyplýva, že tento dôvod použil dovolací súd skôr na zdôraznenie svojej argumentácie. Ak by bola pandemická situácia iná, má dovolací súd za to, že na meritórne rozhodnutie by nemala táto zmena taký vplyv, že by odvolací súd návrhu matky vyhovel. Preto spôsob ako odôvodnil odvolací súd túto problematiku, nespôsobil vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Dovolateľke sa ďalej nezdal dostatočne odôvodnený záver dovolacieho súdu, že zamietnutie jej návrhu podstatným spôsobom prispeje k urovneniu rodičovského konfliktu a malo by to stabilizovať psychické prežívanie dieťaťa. Tieto skutočnosti však odvolací súd netvrdil. Naopak poukázal, že premiestnenie dieťaťa bez konsenzu by spôsobilo prehĺbenie konfliktu, netvrdil, že pokračovanie súčasného stavu (ako následok zamietajúceho rozsudku), problém vyrieši, len to, že ho neprehĺbi. Poukázal v tom na závery psychologičky, s ktorou spolupracovali obaja rodičia, ktorá navrhovala stabilizáciu prostredia v najbližších rokoch. Pokiaľ dovolateľka poukazovala, že sa odvolací súd nevysporiadal s možnosťami diaľkovej komunikácie, prostredníctvom internetových služieb, tu treba povedať, že odvolací súd zdôrazňoval právo maloletého na pravidelný, rovnocenný a rovnoprávny osobný styk s oboma rodičmi. Pokiaľ toto (osobný styk v čo najväčšom meradle) považoval za zásadné a ťažiskové, nebolo nevyhnutné, aby sa s prostriedkami diaľkovej komunikácie vysporiadal, pretože ju zjavne považoval za nedostatočnú pre potreby styku otca so synom. Odvolací súd sa vypořiadal i s otázkou zohľadnenia názoru maloletého na možnosť vyst'ahovania do zahraničia

tak, že tento záver odvolacieho súdu je preskúmateľný. Najvyšší súd teda dôvodnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezistil.

12.1. V ďalšej časti matka odôvodnila svoj mimoriadny opravný prostriedok nesprávnym právnym posúdením v zmysle ustanovenia § 432 CSP, pričom poukázala na dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z obsahu dovolania je zrejmé, že matka vyčítala krajskému súdu, že právnú otázku, z akých hľadísk je potrebné posudzovať najlepší záujem dieťaťa, pokiaľ sa rozhoduje o dočasnom vystaňovaní dieťaťa do zahraničia bez súhlasu jedného z rodičov, neposúdil správne. Podľa dovolateľky odvolací súd nevymedzil úplne kritériá, resp. podstatné skutočnosti, ktoré má súd vyhodnocovať pri rozhodovaní, či dočasné vystaňovanie/premiestnenie maloletého do cudziny je v najlepšom záujme dieťaťa, keď prax odvolacích súdov je rôzna.

12.2. Dovolací súd len na okraj uvádza, že nie je jeho úlohou stanovovať v danom prípade presné kritériá posudzovania, ale treba brať do úvahy, že v takýchto prípadoch je určujúca situácia v rodine, v ktorej k takejto zmene môže dôjsť. Inými slovami skutkové okolnosti môžu zmeniť náhľad na najlepší záujem dieťaťa do takej miery, že nie je namieste ich vymedzovať vopred (pozri aj body 14.1., 14.2. a 14.5.). Boli by úplne všeobecné, ako napríklad tie kritériá, ktoré navrhuje dovolateľka, pretože by si ich vo svoj prospech vedela vyložiť každá zo strán konfliktu. Navyiac otázka vymedzenia kritérií skôr smeruje k obsahovej stránke rozhodnutia (teda toho, čo by malo byť obsahom odôvodnenia rozhodnutia), pričom s touto otázkou sa dovolací súd vysporiadal (11.1., 11.2.). Podľa dovolacieho súdu pre vyriešenie predmetného prípadu bolo podstatné posúdenie otázky najlepšieho záujmu dieťaťa v situácii, keď sa rozhoduje o možnosti jeho dočasného vystaňovania s jedným rodičom do cudziny bez súhlasu druhého z rodičov.

13.1. Podľa ustanovenia § 35 Zákona o rodine, ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv a povinností, najmä o vystaňovaní maloletého dieťaťa do cudziny, o správe majetku maloletého dieťaťa, o štátnom občianstve maloletého dieťaťa, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a o príprave na budúce povolanie, rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd.

13.2. Podľa prvej vety čl. V Zákona o rodine záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

14.1. Posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto orgány prijali pri výkone svojej právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súdny musia dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. V právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, či je v najlepšom záujme dieťaťa vystaňovanie sa do cudziny a podobne. V tejto súvislosti je treba poukázať na Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) vydaný 29. mája 2013 Organizáciou spojených národov, Výborom pre práva dieťaťa, v časti V - Implementácia: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, A bod 48 „Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu je jedinečnou činnosťou, ktorú je treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí, či detí všeobecne“.

14.2. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo

veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a/ Zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

14.3. V Zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritérium „najlepšieho záujmu dieťaťa“, ktoré je prvoradým hľadiskom rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 Zákona o rodine príkladmo uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa, pričom na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti Zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

14.4. Je preto podľa dovolacieho súdu namieste poukázať na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

14.5. Podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1), prijatého Výborom na jeho šesťdesiatomdruhom zasadnutí (14. január - 1. február 2013) je pojem „najlepší záujem dieťaťa“ nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Zákonodarca, sudca, správny, sociálny alebo školský orgán budú schopní práve prostredníctvom výkladu a vykonávania čl. 3 ods. 1 v súlade s ostatnými ustanoveniami Dohovoru vyjasniť pojem a použiť ho v konkrétnej situácii. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôbiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

14.6. Dohovor vo svojom čl. 3 reflektuje skutočnosť, že akokoľvek možno považovať za prirodzené a žiaduce, aby dieťa bolo vychovávané svojimi rodičmi, nemožno odhliadnuť od toho, že i dieťa samotné je bytosťou jedinečnou, obdarenou neodňateľnými, nescudziteľnými, nepremľčateľnými a nezrušiteľnými základnými právami a slobodami, teda bytosťou, ktorej by sa malo dostať pri jej vývine toho najlepšieho, totiž toho, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami (nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 695/2000 z 19.4.2001 (N 66/22 SbNU 83)).

15.1. Odvolací súd videl najlepší záujem dieťaťa v zachovaní rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov a udržanie a rozvíjanie citových väzieb maloletého s otcom. Poukázal i na otázku psychologického stavu maloletého, potrebu jeho stabilizácie i pandemickej situácie v súvislosti so šírením ochorenia Covid-19. Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd otázku najlepšieho záujmu dieťaťa neskúmal v celej jej komplexnosti, a preto nedospel ani k správny záverom. V tomto smere možno prisvedčiť dovolateľke, že napadnuté rozhodnutie skúma najlepší záujem dieťaťa iba z úzko zameraného pohľadu na túto problematiku a zamieriava sa prehnane na „rovnocennú“ starostlivosť oboch rodičov. Potreba rovnocennej starostlivosti je samozrejme nespochybniteľná, avšak samotné rozhodnutie o udelení súhlasu (miesto jedného z rodičov) s dočasným vystáňovaním do cudziny rovnocennú starostlivosť oboch rodičov nespochybňuje. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že rovnocenná starostlivosť neznamená, že by obaja rodičia mali osobnú

starostlivosť dieťaťa vykonávať v rovnakom rozsahu. To by znamenalo spochybnenie zverenia dieťaťa do inej starostlivosti ako do striedavej. Rovnocenná starostlivosť znamená, že rodičia sú si vo vzťahu k dieťaťu rovní a obaja majú rovnaké právo rozhodovať o jeho výchovných potrebách, rozhodnutie žiadneho z nich nie je uprednostnené a obaja rodičia majú vo vzťahu k dieťaťu rovnaké postavenie. Ak by aj došlo k zmenšeniu numerického počtu dní, kedy je maloletý v starostlivosti otca oproti pôvodnému stavu, neznamená to porušenie práva maloletého na rovnocennú starostlivosť rodičov.

15.2. Dovolací súd bez ďalšieho nevidí premiestnenie maloletého do cudziny ako zásadný problém z hľadiska udržania a rozvíjania citových väzieb maloletého s otcom. Záver odvolacieho súdu sa v tomto smere javí ako minimálne predčasný a nepreukázaný. Udržanie a rozvíjanie vzájomných vzťahov je v prvom rade náročnou úlohou samotných rodičov, preto ak má rodič o takýto rozvoj záujem, je jeho povinnosťou na rozvíjanie vzťahov dbať a robiť pre to všetko. Mimo náležitej úpravy styku a osobnej starostlivosti netreba zabúdať ani na moderné komunikačné prostriedky, ktoré pokiaľ rodičia spolupracujú, dokážu dlhšie odlúčenie sanovať v nezanedbateľnom rozsahu.

15.3. Pokiaľ odvolací súd konštatoval, že rozhodnutie súdu prvej inštancie významne obmedzí rozsah a spôsob starostlivosti otca o maloletého, tak nie je jasné, prečo návrh matky rovno zamietol, ale nepokúsil sa úpravou styku zabezpečiť otcovi podobný styk so synom, ako mu náležal podľa pôvodnej úpravy styku. Samozrejme nie je v záujme maloletého zvýšiť frekvenciu jeho cestovania, avšak keď už styk nemôže byť častejší, bolo potrebné skúmať, či by nemohol v jednotlivých prípadoch trvať dlhšie. Povinnosťou súdu i rodičov zároveň je hľadať riešenie, ktoré by maloletého v tejto súvislosti neobmedzilo v jeho prístupe k vzdelávaniu.

16.1. Odvolací súd v súdnej veci videl v tomto období života maloletého a zistených vzájomných vzťahov účastníkov konania, záujem v zachovaní stabilného rodinného, výchovného a sociálneho prostredia a plnohodnotného vzťahu s otcom. Odmietol pritom záujem maloletého v možnosti navštevovať cudzojazyčnú medzinárodnú školu, cestovať a spoznávať nových ľudí, pretože podľa jeho názoru nešlo o ťažiskovú tému. Podľa názoru dovolacieho súdu pokiaľ ide o stabilitu rodinného, výchovného a sociálneho prostredia, tak to mu doposiaľ vytvárala v prvom rade jeho matka, do starostlivosti ktorej je maloletý zverený. Dovolací súd zároveň nespochybňuje potrebu plnohodnotného vzťahu maloletého s otcom ako i skutočnosť, že je v záujme maloletého, aby bol v starostlivosti oboch rodičov. Pri hodnotení a vymedzení najlepšieho záujmu dieťaťa sa žiada zamerať v prvom rade na dieťa samotné, jeho záujmy a nie na záujmy rodiča. V prvom rade treba sledovať osobnostný rozvoj maloletého, ktorému by pobyt v zahraničí, vrátane nástupu na medzinárodnú školu, mohol otvoriť viacero možností do jeho ďalšieho života. Keďže rodinná a výchovná stabilita maloletého by v starostlivosti matky ostala zachovaná, v sociálnej oblasti možno očakávať v zahraničí skôr rozvoj. Avšak je namieste dohliadnutie súdu na to, aby v prípade vycestovania bola otcovi a synovi zachovaná možnosť udržať a rozvíjať ich plnohodnotný vzťah napr. v podobe rozšíreného styku tak, aby záujmy maloletého pokiaľ ide o jeho vzdelávanie neboli poškodené.

16.2. Významným aspektom v súdnej veci je skutočnosť, že maloletý bol právoplatným rozhodnutím súdu zverený do starostlivosti matky, ktorá maloletého po všetkých stránkach riadne zabezpečuje a je medzi nimi silná citová väzba. Maloletý má zároveň silnú citovú väzbu i k otcovi. Úlohou matky i súdu je pomôcť mu ju zachovať a rozvíjať. Treba brať do úvahy, že matka nijakým spôsobom otcovi v styku so synom nebránila, napokon počas zatvorených škôl v čase pandémie Covid-19 bol u otca i nad rámec súdom schváleného styku, v tomto smere nebežalo žiadne súdne ani iné konanie. Matka sa do cudziny nesťahuje účelovo, aby otcovi bránila v styku so svojim dieťaťom, ale z dôvodu mimoriadnej pracovnej príležitosti, ktorá ponúka rôzne životné benefity i maloletému. Napokon matka deklarovala, že je ochotná čiastočne prevziať náklady styku otca s maloletým, pričom jednotlivé dlhšie obdobia je možné preklenúť pomocou moderných komunikačných prostriedkov (porovnaj uznesenie ÚS ČR sp. zn. II. ÚS 2170/19 z 27. 8. 2019).

16.3. Najlepší záujem dieťaťa v rámci judikatúry EŠLP (rozsudok EŠLP vo veci Hromadka and Hromadkova v. Rusko, č. 60393/13 z 18.7.2017 a vo veci Neulinger and Shuruk v. Švajčiarsko, č. 41615/07, rozsudok Veľkej komory zo 6.7.2010) je definovaný cez perspektívu osobnostného rozvoja dieťaťa a závisí od rôznorodých individuálnych okolností, veku dieťaťa, jeho stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, faktorov jeho prostredia a skúseností. Odvolací súd nedostatočne vyhodnotil najlepší záujem maloletého v jeho komplexnosti a navyše nedostatočne preskúmal všetky

možnosti, ako vyhovieť záujmom maloletého pri zachovaní rodinnej a výchovnej stability zo strany matky a v možnosti vycestovania a ďalšieho štúdia v zahraničí, s možnosťou zachovania čo najširšieho možného styku otca s maloletým, keďže je právom dieťaťa (v tom treba súhlasiť s otcom i odvolacím súdom) mať čo najširší styk a starostlivosť zo strany oboch rodičov.

16.4. Na základe uvedeného teda možno konštatovať, že v súdnej veci odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku najlepšieho záujmu maloletého pokiaľ ide o možnosť jeho dočasného premiestnenia (vyst'ahovania) do cudziny.

17. Dovolací súd ďalej poukazuje na nie úplne korektný test proporcionality, ktorý odvolací súd vykonal. Čiastočne tu možno dať za pravdu matke, že odvolací súd do testu proporcionality zahrnul len čiastkové predpoklady. Najlepší záujem dieťaťa totiž videl len v rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov, na druhej strane napr. možnosti osobnostného rozvoja maloletého s ohľadom štúdia v zahraničí na cudzojazyčnej škole nepovažoval za ťažiskové. Ako už bolo uvedené, nie je namieste vidieť najlepší záujem maloletého len v jednom ohľade, navyše nebolo rozhodnuté o znemožnení styku maloletého s otcom, došlo len k jeho úprave.

18. Krajský súd ďalej zamietnutie návrhu odôvodnil tým, že upozornil na možné riziká vyst'ahovania maloletého s ohľadom na jeho emočné prežívanie a možné psychologické problémy. Súd prvej inštancie a aj odvolací súd vyhodnocovali možné následky a prejavy vyst'ahovania sa na psychike maloletého bez toho, aby sa čo i len čiastočne v tomto smere vykonávalo nejaké dokazovanie. Obzvlášť je toto pochybenie čitateľné pri odvolacom súde, keďže súd prvej inštancie sa aspoň priklonil k názoru kolízneho opatrovníka, ktorý disponuje istým odborným zázemím, a samotného maloletého vypočul. Krajský súd naproti tomu iba hmlisto poukázal na „stanovisko psychologičky“, s ktorou spolupracovali obaja rodičia. Toto stanovisko, však mimo tvrdení otca a čiastočne v úplne inej (opačnej) súvislosti tvrdení matky, nemá žiadny odkaz v obsahu spisu. Odvolací ale i prvoinštančný súd vyhodnocovali možné dosahy (ne)vycestovania maloletého do cudziny bez názoru odborníkov. Dovolací súd je presvedčený, že závery súdov oboch inšancií by mali byť založené na odbornom podklade z oblasti detskej psychológie, obzvlášť pokiaľ došlo k výchovným problémom maloletého. Postup odvolacieho súdu, ktorý v tejto súvislosti svoje závery, ktoré boli v rozpore so závermi okresného súdu i kolízneho opatrovníka, odôvodnil len poukazom na stanovisko psychologičky - ktorú ani nemenoval a bez toho, aby ju čo i len vypočul - nemožno považovať za správny.

19.1. V ďalej časti sa dovolací súd zaoberal, akým spôsobom sa odvolací súd vysporiadal s názorom maloletého zisteným na pojednávaní súdu prvej inštancie 14. augusta 2020 (č. l. 182).

19.2. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

20. V zmysle citovaných ustanovení sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5Cdo/492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57. - 59.).

21.1. Dovolací súd už opakovane (pozri rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/138/2021, či 5Cdo/141/2021) v tejto súvislosti poukazuje aj na zásadnú skutočnosť, že je chybou, ak sa stotožňuje názor (pranie) maloletého s pojmom „záujem dieťaťa“. V prípade, ak sa rodičia nevedia dohodnúť na úprave práv a povinností k

ich maloletým deťom, je to práve všeobecný súd, komu prináleží vyhodnotiť obsah pojmu najlepši záujem dieťaťa v kontexte individuálnych okolností toho ktorého prípadu (uznesenie Ústavného súdu SR zo 16. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 162/2020).

21.2. Postup odvolacieho súdu, keď sa rozhodol neprihliadať na názor maloletého, by teda mohol byť legitímny, avšak odvolací súd by musel postupovať procesne správne a svoje rozhodnutie by musel právne prípustnými dôvodmi zdôvodniť. To sa však nestalo.

22.1. Maloletý, ktorý je dieťaťom rozumovo vyspelým, pomerne jednoznačne na predmetnom pojednávaní vyslovil názor žiť s matkou v Poľsku. Zároveň súdu uviedol i to, ako si predstavuje ďalšie stretávanie s otcom, priateľmi na Slovensku i školskú dochádzku po presťahovaní. Odvolací súd však spochybnil názor maloletého s tým, že jeho vyjadrenie pred súdom nemožno posúdiť ako jednoznačne prejavovaný názor dieťaťa, ktoré s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť by sa vedelo vyjadriť k otázke jeho premiestnenia do Poľska a k zmene jeho života, ktorá s takýmto krokom bezprostredne súvisí. Za stavu, že odvolací súd mal o prejavenom názore pochybnosti, bolo potrebné, aby názor maloletého zisťoval presvedčivejším spôsobom. Zistiť názor dieťaťa je podstatné pre vymedzenie jeho najlepšieho záujmu, pričom pokiaľ sa súdu nezdal dostatočne určitý, bolo namieste ho zistiť inak, napríklad prostredníctvom psychologického vyšetrenia alebo cez kolízneho opatrovníka, resp. opätovne vypočuť, aby bol pre účely súdneho konania určitý.

22.2. Odvolací súd teda pochybil pritom, ako posudzoval a ako sa vysporiadal s otázkou názoru maloletého prejavového v konaní pred súdom prvej inštancie.

23.1. Dovolací súd dopĺňa, že v súčasnej situácii vôbec nie je isté, či má konanie ďalej pokračovať, resp. či je reálny titul, na základe ktorého matka žiadala o udelenie súhlasu s dočasným vystaňovaním maloletého. Pokiaľ by totiž neexistoval právny dôvod konania, šlo by len o rozhodnutie súdu akademické, ktorého záväznosť do budúcnosti by v konkrétnej veci bola ľahko spochybniteľná, čo v žiadnom prípade nemôže byť žiadúce. Dovolateľka totiž v základnom konaní opakovane poukazovala na charakter svojho vyslania do zahraničia, ktoré je viazané na konkrétny termín (viď č. 1. 93, 214, 277, 283, 287, 311), pričom po „prepadnutí“ termínu, nie je možné sa o vyslanie uchádzať dva roky. Posledným termínom, kedy mohla vycestovať bol 1. máj 2021. Napriek tomu v dovolaní na str. 11 tvrdí, že „nedošlo k zániku možnosti, aby bola pracovne vyslaná do Poľskej republiky“. V ďalšom konaní bude preto v prvom rade potrebné, aby súd zistil, nakoľko je jej vyslanie do Poľska v súčasnosti reálne a konkrétne, aké sú presné podmienky vyslania, a to nielen s odkazom na tvrdenia účastníkov konania, ale aj s odvolaním sa na predpisy a postupy ministerstva zahraničných vecí v takýchto situáciách. Dovolací súd tu zdôrazňuje, že súhlas s vystaňovaním sa musí týkať konkrétnej životnej situácie, s ktorou sa rodina maloletého vyrovnáva, pričom súd skúma všetky zložky najlepšieho záujmu dieťaťa (napr. zabezpečenie vzdelania a pod.) za súčasných podmienok v daný čas. Nie je možné v danom prípade vydať „bianko“ rozhodnutie súdu bez väzby na konkrétnu situáciu s tak závažnými dôsledkami pre maloletého a jeho rodičov.

23.2. Pokiaľ bude zistené, že možnosť matky na vyslanie do Poľska je stále aktuálna, bude potrebné, aby odvolací súd odstránil nesprávnosti vytýkané týmto rozhodnutím, vrátane preukázania dosahov možného vplyvu vystaňovania na psychiku maloletého i vysporiadania sa s jeho názorom.

24. Nad rámec vyššie uvedeného si najvyšší súd dovoľuje zároveň poukázať na špecifickosť spoločenských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletým, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej, čo vyplýva ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojho syna prirodzenou cestou, aby ich komplikovaným vzťahom nebol poškodený ich syn, ktorý má k obom rodičom veľmi silný citový vzťah.

25. Najvyšší súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 Zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti

predvídateľná či aspoň reálne možná (vek detí, nerovnako hlboký citový vzťah detí k rodičom a pod.).

26. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.